

7 preguntes i 7 respostes provisionals sobre el referèndum de l'1-O

Sònia Farré / @Sonia_Farre

L'anunci de la pregunta i de la data de l'1 d'octubre marca l'agenda política catalana i, com no podia ser d'una altra manera, interpel·la tots els actors polítics: Catalunya en Comú no n'és una excepció. De fet, sembla que tot plegat ens interpel·li particularment a nosaltres, que vam fer bandera del referèndum en les dues campanyes electorals per les eleccions generals del 20-D i del 26-J, quan des del Govern recuperen aquesta "pantalla passada" i en fan la seva versió.

Catalunya en Comú és un espai plural i divers, i aquesta és una de les seves riqueses. Però **vivim en una època en què només es recull el binarisme: sí o no, Catalunya o Espanya, independentisme o unionisme...** Però en la vida, com en la política hi ha matisos, molts. I els debats que tenim i tindrem al meu espai polític sí que aborden aquests matisos. Afirmacions com "els comuns consideren l'1 d'octubre com una simple mobilització", que he sentit en alguns mitjans de comunicació, són simplificacions que ofeguen els matisos.

L'1 d'octubre està anunciat però no convocat; la Llei de transitorietat s'ha explicat per part dels grups polítics, no del Govern, però no s'ha aprovat; que el resultat de l'1 d'octubre sigui vinculant o no dependrà del Govern, com va dependre del PDECat en el seu moment que ho fos el 9-N. Aquests són alguns dels matisos que no es recullen i que fan que, per molt que el nostre espai sigui sobiranista, hagi decidit ara que serem a les mobilitzacions pel dret a decidir —1 d'octubre inclòs— però que encara hem de seguir debatent al territori i a la Coordinadora Nacional com hi serem. Des del respecte a la decisió presa dissabte a la Coordinadora, i com a expressió de la nostra pluralitat, m'agradaria compartir aquí algunes opinions provisionals —com quasi tot en el procés— a manera de pregunta i resposta sobre el que està en joc entorn de l'1-O que serveixin també com una opinió més de la galàxia comunera en el debat que tenim obert.

El referèndum és cosa només d'"indepes"?

No. Tot i que, malauradament, la comunicació que en fa el Govern i els mitjans de comunicació que se'n fan ressò l'enfoquen com un referèndum d'independència i fa que una part de la gent no s'hi senti interpel·lada. Malgrat això, l'1 d'octubre interpel·la totes les demòcrates i partidàries del dret a decidir que no accepten la via autoritària de Rajoy i companyia. En paral·lel a la discussió sobre la independència hi ha un altre debat sobre la democràcia i el dret a decidir. La primera topada entorn de l'1-O és entre els partidaris de la "ley y orden" i els que sabem que la democràcia sovint implica desobeir lleis injustes. Però no solament això. El referèndum és un desafiament a tot el marc institucional creat l'any 1978 i totes les que volem posar-hi fi, tinguem la independència o no com a horitzó, no podem ser neutrals en aquesta confrontació. Al contrari, l'1-O podria ser un bon moment per forjar una àmplia aliança antirègim del 1978 i a favor d'una ruptura constituent. Potser no és l'escenari idoni i és clar que alguns dels actors del moviment independentista, com el PDECat, no són pas aliats per una ruptura democràtica real. Però no hi ha gaires més opcions a la vista. Si deixem passar el tren de l'1-O, no és clar que en tinguem un de millor a la cantonada.

Aquest és el referèndum que Catalunya es mereix?

Sens dubte, no. Catalunya necessita un referèndum reconegut pel Govern de l'Estat i legitimat internacionalment. Però això, per desgràcia, no és possible perquè el Govern del PP, amb el suport del PSOE i de Ciutadans, no ho vol. No tenim el referèndum que ens mereixem, i que la majoria de la

societat catalana vol, per culpa seva. Llavors tenim dues opcions: resignar-nos i seguir esperant o tirar pel dret. Si s'aconsegueix fer el referèndum malgrat les prohibicions, serà un triomf popular. I, si no s'aconsegueix, haurem creat més pressió política al Govern espanyol, erosionarem la seva legitimitat per impedir la cita amb les urnes i acumulem forces per ampliar les aliances a l'Estat.

La unilateralitat i la fraternitat són contradictòries?

Aquesta és la gran fal·làcia del debat polític dels últims anys. Per desgràcia, la majoria de l'independentisme ha tingut molt poc interès a crear aliances fora de Catalunya o a anar explicant seriosament el "procés". Els arguments que Espanya és irreformable tenen poc sentit. No ho és ni més ni menys que altres estats o països. Que sovint s'hagi vist Unidos Podemos com un adversari per part de l'independentisme i no com un aliat és una gran equivocació. Tanmateix, des dels "comuns" tampoc podem descartar elements d'unilateralitat o de desobediència com va ser el 9-N com a element aglutinador de forces, i com ha estat tota mobilització popular iniciada el 2012. La perspectiva de tirar pel dret des de Catalunya i la d'articular aliances a tot l'Estat són perfectament complementàries. I es poden alimentar l'una amb l'altra. Més que oposar estratègies, cal buscar formes de sumar vies diferents.

Els resultats seran vinculants?

El debat sobre la naturalesa del referèndum em sembla estrany. El punt de partida per a mi és que, quan algú organitza un referèndum, s'ha de responsabilitzar que tingui conseqüències polítiques i que serveixi per a alguna cosa. Seria paradoxal que algú convoqui una consulta i després se'n desdigni: l'enviaria a la paperera de la història. Com que l'1-O està envoltat de molta incertesa per l'actuació repressiva anunciada pel Govern del PP, no podem preveure com anirà. L'1-O serà vinculant o no en funció de com vagi: no es pot decretar prèviament que no servirà per a res o que serà decisiu. El que sí que podem fer és comprometre'ns a treballar perquè el referèndum surti tan bé com sigui possible i motivar el màxim nombre de persones per participar-hi.

L'independentisme té pressa?

Després de cinc anys d'un etern "procés" no es pot dir ara que l'independentisme té pressa. Fa cinc anys que el Govern de la Generalitat es va comprometre a celebrar un referèndum. I encara no l'ha fet. Pel camí hem tingut de tot. El trajecte fins al 9-N fou molt llarg. Un cop a port, el Govern es va fer enrere a les primeres de canvi i sense cap explicació. Després es va inventar les plebiscitàries, que només servien per forçar una llista única amb Convergència al capdavant. Llavors van arribar els 18 mesos... i a mig recorregut es va tornar a recuperar el referèndum. Era una forma de reconèixer, sense dir-ho, que el full de ruta traçat era inviable. La convocatòria de l'1 d'octubre arriba mitja dècada després de la manifestació de l'11-S de 2012. Després de cinc anys de procés o de "processisme", albirar un desenllaç en forma de confrontació democràtica és positiu. Malgrat que per al PDECat seguir estirant i remodelant fulls de ruta i no anar cap al referèndum hagués estat, de fet, una opció molt desitjada: sempre han volgut guanyar temps i que tot això no vagi enlloc.

Si hi participem, fem el joc al PDECat?

La possibilitat d'estar treballant pels exconvergens si es participa en l'1-O fa venir ganetes de quedar-se a casa. Però atenció, perquè la cosa va al revés. Els beneficiaria que no hi fóssim. El marge de maniobra del PDECat augmenta si el referèndum queda completament a les mans del Govern de Junts pel Sí amb un president propi, i només amb el suport de la CUP: podran capitalitzar-ne fàcilment l'èxit si surt bé i, si no, atribuir-nos el seu fracàs a la resta. I el marge d'ERC per continuar governant amb el PDECat i votant junts al Parlament també augmenta mentre ens usen als "comuns" com els grans enemics del referèndum que cal batre.

Finalment, l'última pregunta és...

Hi serem?

Ja hem respost que sí, però encara hem de definir el com. Jo l'1 d'octubre aniré a votar, amb l'esperança que el referèndum sigui un èxit i serveixi per definir un aspecte rellevant del futur del nostre país. Però el més important és que el 2 d'octubre continuarem treballant per construir una alternativa sobiranista d'esquerres i obrir el procés constituent que Catalunya es mereix, i que la resta de territoris de l'Estat poden aprofitar per entomar l'embat i obrir-ne de propis.

Sònia Farré és diputada al Congrés i membre de la Coordinadora Nacional de Catalunya en Comú i d'Anticapitalistes.